

Maciej Drzonek*, Bartosz Mazurkiewicz**

**Te same zagrożenia, różna predykcja.
Zagrożenia ekonomiczne
w percepcji samorządowców
Podkarpacia i Pomorza Zachodniego¹**

**Same Threats, Different Predictions. Economic Threats
in the Perception of Local Government Officials
in Subcarpathia and West Pomerania**

STUDIA I ANALIZY

Słowa kluczowe: zagrożenia, miasto, samorządowcy, Podkarpacie, Pomorze Zachodnie

Key words: threats, town, local government officials, Subcarpathia, West Pomerania

Abstrakt: W artykule zostały przedstawione wybrane wyniki badań, przeprowadzonych wśród samorządowców ze średnich i dużych miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego. Celem artykułu było porównanie percepcji przyszłych (perspektywa do 5 lat) zagrożeń w miastach u samorządowców z wybranych ośrodków miejskich obydwu regionów. W artykule zastosowano metody ilościowe do zbadania struktury i dynamiki, połączone z metodą komparatystyczną. Dokonane analizy pozwoliły stwierdzić, że wystąpiły różnice w percepcji polityków lokalnych dotyczące przyszłych zagrożeń ekonomicznych: większe obawy odnotowano na Podkarpaciu.

Abstract: The article presents selected results of research conducted among local government officials from medium-sized and large towns in the Subcarpathian and West Pomeranian regions. The aim of the article was to compare the perceptions of future

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7840-1301>; dr hab., prof. ucz., ZB Res Publica, Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwa, Uniwersytet Szczeciński. E-mail: maciej.drzonek@usz.edu.pl.

** ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3371-3706>; dr, ZB Res Publica, Uniwersytet Szczeciński. E-mail: bartosz.mazurkiewicz@usz.edu.pl.

¹ Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II”. Projekt pt. *Politycy lokalni a patriotyzm i percepcja zagrożeń. Porównanie miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego*, nr NdS-II/SP/0355/2023/01. Kwota dofinansowania 859 100,00 zł. Całkowita wartość projektu 859 100,00 zł.

threats (within a five-year perspective) in cities among local government officials from selected urban centers in both regions. Quantitative methods were used to examine the structure and dynamics, combined with a comparative methods. The analyses revealed differences in the perceptions of local politicians regarding future economic threats, with greater concerns observed in Subcarpathia.

Wprowadzenie

Zagrożenia są zawsze powiązane z deficytem szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Pojęcie to, w bardzo ogólnym, podstawowym wyjaśnieniu, można tłumaczyć dwojako: jako stan, w którym nie występują zagrożenia oraz jako proces, umożliwiający przetrwanie interesów. Pojęcie to ma interdyscyplinarny charakter, uwzględniający różne wymiary – ekonomiczny, ale również – m.in. militarny, polityczny, kulturowy, społeczny, a w ostatnich latach – coraz częściej technologiczny czy ekologiczny. Szczególną uwagę należy zatem zwrócić na opracowania dotyczące samej istoty i typologii pojęcia².

Bezpieczeństwo można zatem rozumieć jako stan, w którym podmiot (jednostka, społeczeństwo, państwo) posiada zdolność do przetrwania, rozwoju oraz ochrony podstawowych wartości dzięki skutecznemu przeciwdziałaniu zagrożeniom i racjonalnemu wykorzystywaniu dostępnych zasobów³. Według Jacka Czaputowicza bezpieczeństwo to „*wolność od zagrożeń, które stanowią niebezpieczeństwo dla przetrwania państwa*”⁴. Na przełomie drugiej i trzeciej dekady XXI w. szczególnego znaczenia nabrały zagrożenia o charakterze ekonomicznym, czyli różne czynniki oraz procesy, zarówno o charakterze wewnętrznym jak i zewnętrznym, które poprzez oddziaływanie na gospodarkę, finanse publiczne, a także kluczowe sektory ekonomiczne powodują ograniczenie zdolności państwa do realizacji podstawowych potrzeb jego obywateli⁵.

Bezpieczeństwo może być analizowane na różnych poziomach: mikro – jako bezpieczeństwo jednostki, mezo (społeczności) oraz makro w odniesieniu do państw czy systemów międzynarodowych. W kontekście poczucia bezpie-

² L. Goździewski, *Bezpieczeństwo – definicje i jego istota*, «Journal of Modern Science» 2024, vol. 58, nr 4, s. 356–374; A. Szczepański, *Pojęcie bezpieczeństwa i jego typologia – próba systematyzacji*, «Zeszyty Naukowe Collegium Witelona» 2023, nr 48(3), s. 27–44.

³ E. Nowak, M. Nowak, *Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2023, s. 12.

⁴ J. Czaputowicz, *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Współczesne koncepcje*, Warszawa 2012, s. 30.

⁵ E. Nowak, M. Nowak, *Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej...*, s. 76–89; *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, BBN, Warszawa 2020, s. 33–34; *Rekomendacje do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, Warszawa 2024, s. 14, 49–51.

czeństwa, co może być szczególnie widoczne na poziomie miast, warto przypomnieć, że bezpieczeństwo jest jednym z podstawowych praw człowieka, a zarazem jego elementarną potrzebą⁶.

Przedmiotem badań nad zagrożeniami i bezpieczeństwem w miastach są zarówno subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, obiektywne wskaźniki zagrożeń, spostrzeżenia dotyczące metod badawczych i determinantów bezpieczeństwa przestrzeni miejskich⁷. Prowadzono również analizy porównawcze wskaźników bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego miast na prawach powiatu⁸, oraz percepcji bezpieczeństwa przez samorządowców z wybranych miast i gmin województw zachodniopomorskiego i lubuskiego⁹. W literaturze polskiej można też odnaleźć stosunkowo nowe pozycje, gdzie w podejściu holistycznym opisano bezpieczeństwo i odporność infrastruktury dużych miast w kontekście zmian społecznych, technologicznych i geopolitycznych¹⁰.

Przygotowanie na potencjalne, nadchodzące zagrożenia i przeciwdziałanie ich skutkom wiąże się z odpowiednimi działaniami organów władzy lokalnej. Dlatego zwraca się uwagę na konieczność reorientacji miejskich polityk publicznych. W tym kontekście podkreśla się konieczność integracji zasobów oraz adaptacji miejskich polityk wobec mogących wystąpić zagrożeń, często o wieloaspektowym charakterze. Dlatego więc działania podejmowane w ramach budowania odporności miasta powinny bazować na czterech, komplementarnych filarach – przywództwie, społeczeństwie, gospodarce, środowisku¹¹.

Powyższe spostrzeżenie wskazuje na konieczność diagnozowania percepcji zagrożeń przez samorządowców, a więc lokalnych polityków – zarówno tych zasiadających w organach uchwałodawczych obecnie lub w przeszłości, jak i tych, którzy sprawują władzę wykonawczą (wójt, burmistrz, prezydent). Samorządowcy, z natury rzeczy mogą mieć pogłębioną wiedzę – zarówno dotyczącą funkcjonowania JST (a więc ich słabych i mocnych stron) jak i nastrojów panujących wśród mieszkańców stanowiących daną społeczność lokalną.

⁶ J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys problemu*, Warszawa 2013, s. 11.

⁷ E. Bogacka, *Problematyka badawcza z zakresu poczucia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni miasta*, «Folia Geographica Socio Oeconomica» 2017, nr 27, s. 141–151.

⁸ H. Kotarski, *Miasto bezpieczne, miasto otwarte – analiza poziomu bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego wybranych miast*, «Polityka i Społeczeństwo» 2022, vol. 20, nr 3, s. 79–91.

⁹ A. Ignasiak, M. Drzonek, *Postrzeganie bezpieczeństwa przez samorządowców – wnioski z badań*, «Środkowoeuropejskie Studia Polityczne» 2019, nr 3, s. 85–119.

¹⁰ N. Moch, *Bezpieczeństwo miasta wobec współczesnych wyzwań*, Warszawa 2025.

¹¹ M. Wirchniańska, *Reorientacja polityk miejskich w procesie budowania odpornych miast*, «Studia z Polityki Publicznej» 2025, vol. 12, nr 2, s. 27–42.

Zatem diagnoza postrzegania przez samorządowców zagrożeń, które mogą się wydarzyć w przyszłości, wydaje się celowa. Badanie percepcji zagrożeń może pozwolić na podejmowanie działań proaktywnych, aby potencjalnych zagrożeń uniknąć lub ograniczać skutki ich pojawienia się.

Założenia i sposób prowadzenia badania

Artykuł jest efektem badań prowadzonych w ramach projektu badawczego pt. *Politycy lokalni a patriotyzm i percepcja zagrożeń. Porównanie miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego*¹². Projekt (realizowany przez Zespół Badawczy Res Publica na Uniwersytecie Szczecińskim)¹³, został zaplanowany na lata 2024–2026.

Celem artykułu było porównanie percepcji przyszłych zagrożeń (perspektywa do 5 lat) u samorządowców z 21 badanych miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego. Dla tak wytyczonego celu, postawiono główne pytanie badawcze: czy występują różnice w percepcji przyszłych zagrożeń na poziomie miast w opiniach samorządowców?

Dla tak skonstruowanego pytania, przyjęto następującą hipotezę badawczą: zagrożenia mogące wystąpić w mieście w przyszłości (perspektywa do 5 lat) są odmiennie postrzegane przez samorządowców: na Podkarpaciu występują większe obawy dotyczące zagrożeń o charakterze ekonomicznym, a na Pomorzu Zachodnim – zagrożeń społeczno-kulturowych.

W badaniu wzięli udział radni miejscy z wybranych miast z dwóch – różnych pod wieloma względami – regionów Polski. Kryterium doboru miast była ich wielkość pod względem liczby mieszkańców – powyżej 20 tys. (na Podkarpaciu: Dębica, Jarosław, Jasło, Krosno, Mielec, Przemyśl, Rzeszów, Sanok, Stalowa Wola, Tarnobrzeg; na Pomorzu Zachodnim: Białogard, Goleniów, Gryfino¹⁴, Kołobrzeg, Koszalin, Police, Stargard, Szczecin, Szczecinek, Świnoujście, Wałcz). Badanie zostało przeprowadzone w dwóch turach – w 2024 oraz w 2025 roku. Respondenci byli proszeni o udzielanie odpowiedzi na pytania zamknięte na podstawie anonimowego, strukturyzowanego kwestionariusza ankiety. Zasto-

¹² Projekt nr NdS-II/SP/0355/2023/01 dofinansowany ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II”. Kwota dofinansowania 859 100,00 zł. Całkowita wartość projektu 859 100,00 zł.

¹³ Więcej o ZB Res Publica zob.: res.usz.edu.pl; więcej o projekcie badawczym zob.: resmiasta.usz.edu.pl.

¹⁴ Liczba mieszkańców Gryfina spadła poniżej 20 tys.: w 2024 r. wynosiła 19 691, a rok później – 19 564. W chwili przygotowywania wniosku projektowego miasto to spełniało przyjęte kryterium demograficzne.

sowano tam pięciostopniową skalę Likerta, pomocną m.in. w pomiarze stopnia intensywności akceptacji (lub jej braku) względem badanych zjawisk, postaw oraz opinii (a w omawianym badaniu – percepcji przez respondentów możliwych zagrożeń)¹⁵.

Potencjalne zagrożenia w miastach w perspektywie 5 lat podzielono na dwie grupy. W pierwszej – znalazły się te o charakterze ekonomicznym, wśród których wyodrębniono cztery potencjalne zagrożenia:

- a. negatywne skutki polityki klimatycznej UE,
- b. wzrost bezrobocia,
- c. wzrost cen dóbr i usług,
- d. zubożenie mieszkańców spowodowane sytuacją geopolityczną na świecie.

Do drugiej grupy, zagrożeń społeczno-kulturowych i innych pozaekonomicznych, zaliczono następujące zagrożenia:

- a. pogłębienie antagonizmów politycznych,
- b. problemy społeczne z odmiennymi kulturowo imigrantami,
- c. wzrost przestępczości,
- d. zamachy terrorystyczne.

W niniejszym artykule, biorąc pod uwagę ograniczenie miejsca, zostaną omówione i poddane analizie potencjalne zagrożenia w miastach w perspektywie 5 lat z grupy pierwszej. Poniżej zaprezentowano zatem wyniki badań z lat 2024 i 2025 w odniesieniu do przewidywanych zagrożeń o charakterze ekonomicznym (analiza odpowiedzi na pytania o pozostałe zagrożenia zostanie przedstawiona w innym artykule).

Percepcja zagrożeń ekonomicznych

Percepcja przyszłych zagrożeń ekonomicznych u samorządowców stanowi ważny element analizy dla funkcjonowania miast oraz życia społeczności lokalnej. Okres do 5 lat jest perspektywą pozwalającą w średnim okresie zidentyfikować potencjalne zagrożenia oraz ocenić prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Przyjrzenie się temu, jak politycy lokalni postrzegają zagrożenia o charakterze ekonomicznym pozwala na rozpoznanie różnic regionalnych oraz może stano-

¹⁵ W niniejszym artykule analizie poddano odpowiedzi na pytania dotyczące przewidywanych zagrożeń ekonomicznych w perspektywie 5 lat, które znalazły się w kwestionariuszach ankiet zastosowanych w dwóch turach badań: w 2024 roku (n = 143) i 2025 r. (n = 104). Stanowiło to 22,37% (2025 r.) oraz 30,75% (2024 r.) potencjalnej grupy badanej, przyjmując jako 100% wartość 465, czyli sumę wszystkich miejsc w radach z 21 badanych miast. Więcej o badaniu w 2024 r. zob. M. Drzonek, M. Brzostek, P. Chrobak, B. Mazurkiewicz, H. Pachciarek, M. Szarek, *Patriotyzm i zagrożenia w percepcji samorządowców. Wnioski z badań część 1*, WNUS, Szczecin 2025.

wić punkt wyjścia przy planowaniu działań rozwojowych w danej jednostce. Analizując, poszczególne rodzaje zagrożeń ekonomicznych w perspektywie 5 lat, można poczynić bardziej szczegółowe obserwacje.

Predykcja zagrożenia negatywnych skutków polityki klimatycznej UE

W tabeli 1 zestawiono odpowiedzi dotyczące pierwszego z zagrożeń – negatywnych skutków polityki klimatycznej UE.

Tabela 1. Negatywne skutki polityki klimatycznej UE – Podkarpacie (PK) a Pomorze Zachodnie (ZP)

Negatywne skutki polityki klimatycznej UE		TAK	Raczej tak	Suma T + r.tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	NIE	Suma r.nie + N
2025	PK	37,50	12,50	50,00	17,50	25,00	7,5	32,50
	ZP	25,00	17,19	42,19	17,19	23,44	17,19	40,63
	PK'25 – ZP'25	12,50	-4,69	7,81	0,31	1,56	-9,69	-8,13
2024	PK	44,83	18,97	63,8	12,07	18,97	5,17	24,14
	ZP	41,18	12,94	54,12	17,65	20,00	8,24	28,24
	PK'24 – ZP'24	3,65	6,03	9,68	-5,58	-1,03	-3,07	-4,10
Zmiana 2025 do 2024								
	PK: '25 – '24	-7,33	-6,47	-13,80	5,43	6,03	2,33	8,36
	ZP: '25 – '24	-16,18	4,25	-11,93	-0,46	3,44	8,95	12,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ilościowych w 2024 i 2025 roku w ramach projektu *Politycy lokalni a patriotyzm i percepcja zagrożeń. Porównanie miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego*, nr NdS-II/SP/0355/2023/01.

Negatywne skutki polityki klimatycznej UE stanowiły potencjalne zagrożenie dla miasta w przyszłości w opinii znaczącej części badanych – odsetek sumy odpowiedzi twierdzących („tak” i „raczej tak”) wahał się od 42,19% (Pomorze Zachodnie, badanie 2025) do 63,8% (Podkarpacie, badanie 2024). Należy jednak podkreślić, że obawy dotyczące skutków polityki klimatycznej UE rzadziej występowały u radnych z Pomorza Zachodniego, odpowiednio: w 2024 r. 54,12% wskazań (czyli o 9,68 p.p. mniej niż na Podkarpaciu), w 2025 r. – 42,19% (czyli o 7,81 p.p. rzadziej niż u respondentów z miast podkarpackich). *À contrario*, na Podkarpaciu rzadziej w stosunku do Pomorza Zachodniego negowano zagrożenia związane z polityką klimatyczną. Suma zaprzeczeń (odpowiedzi „nie” i „raczej nie”) w 2024 r. wyniosła 24,14%, a w 2025 r. – 32,5%. Na

Pomorzu Zachodnim odsetek ten wynosił odpowiednio – w 2024 r. – 28,24%, a w 2025 r. – 40,63%.

Należy zauważyć, jednakże jeszcze jedną tendencję – zarówno na Podkarpaciu, jak i na Pomorzu Zachodnim w 2025 r. zmniejszyła się odsetek odpowiedzi pozytywnych względem obaw związanych z polityką klimatyczną (choć na Podkarpaciu obawy te ciągle potwierdzało 50% badanych), a jednocześnie wzrastał odsetek odpowiedzi negatywnych.

Podsumowując: po pierwsze, dwie tury badań potwierdziły wyższy poziom obaw przed skutkami polityki klimatycznej UE na Podkarpaciu niż na Pomorzu Zachodnim; jednakże, po drugie, w obydwu regionach w 2025 r. odnotowano niższy stopień tych obaw aniżeli w 2024 r.

Prognoza zagrożenia wzrostu bezrobocia

Obawy związane ze wzrostem bezrobocia w postrzeganiu respondentów z północno-zachodniej i południowo-wschodniej Polski przyjmowały zróżnicowany poziom, szczegóły zawarto w tabeli 2.

Tabela 2. Wzrost bezrobocia – Podkarpacie (PK) a Pomorze Zachodnie (ZP)

Negatywne skutki polityki klimatycznej UE		TAK	Raczej tak	Suma T + r.tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	NIE	Suma r.nie + N
2025	PK	30,00	40,00	70,00	15,00	15,00	0,00	15,00
	ZP	10,94	29,69	40,63	12,50	29,69	17,19	46,88
	PK'25 – ZP'25	19,06	10,31	29,37	2,50	-14,69	-17,19	-31,88
2024	PK	34,48	41,38	75,86	10,34	10,34	3,45	13,79
	ZP	28,24	24,71	52,95	20,00	23,53	3,53	27,06
	PK'24 – ZP'24	6,24	16,67	22,91	-9,66	-13,19	-0,08	-13,27
Zmiana 2025 do 2024								
PK: '25 – '24		-4,48	-1,38	-5,86	4,66	4,66	-3,45	1,21
ZP: '25 – '24		-17,30	4,98	-12,32	-7,50	6,16	13,66	19,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ilościowych w 2024 i 2025 roku w ramach projektu *Politycy lokalni a patriotyzm i percepcja zagrożeń. Porównanie miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego*, nr NdS-II/SP/0355/2023/01.

W 2024 r. aż 3/4 badanych samorządowców z miast Podkarpacia (75,86% – suma odpowiedzi „tak” i „raczej tak”) potwierdzało możliwość pojawienia się tego zagrożenia w okresie 5 lat, a tylko 13,79% (suma odpowiedzi „nie” i „raczej nie”) negowało je. W tym samym badaniu na Pomorzu Zachodnim prawie dwu-

krotnie więcej badanych negowało możliwość pojawienia się tego zagrożenia (27,06% – suma odpowiedzi „nie” i „raczej nie”), a przewidywało wystąpienie wzrostu bezrobocia 52,95% respondentów z Zachodniopomorskiego, czyli 22,91 p.p. mniej niż na Podkarpaciu.

W badaniu w 2025 r. odsetek obawiających się bezrobocia zmniejszył się w obydwu regionach, zwłaszcza na Pomorzu Zachodnim, gdzie osiągnął on poziom o 12,32 p.p. niższy (suma odpowiedzi twierdzących wyniosła 40,63%). Spadek predykcji tego zagrożenia dotyczył również badanych samorządowców z miast podkarpackich, ale należy zaznaczyć, że osiągał on nadal relatywnie wysoki poziom (łącznie 70% odpowiedzi „tak” i „raczej tak”). Tak więc różnica w przewidywaniach wzrostu bezrobocia w percepcji badanych polityków lokalnych miast Podkarpacia i Pomorza Zachodniego pogłębiła się, ponieważ wyniosła 29,37 p.p. (podczas gdy rok wcześniej było to 22,91 p.p.).

Wyniki badania z 2025 r. wskazały również na utwierdzenie się opinii negatywnych (odpowiedzi „nie” i „raczej nie”) na temat możliwości pojawienia się wzrostu bezrobocia. Na Podkarpaciu odsetek takich odpowiedzi wyniósł 15%, a więc zaledwie o 1,21 p.p. więcej niż rok wcześniej. Należy jednak zauważyć, że wzrost ten wynikał z częstszego wskazywania odpowiedzi „raczej nie” (+4,66 p.p.), ponieważ wskazań odpowiedzi „nie” w 2025 r. nie odnotowano. A zatem w 2025 r. w opiniach podkarpackich polityków lokalnych nie pojawiało się zdecydowane negowanie wzrostu bezrobocia, co potwierdza ogólne spostrzeżenie, iż obawa zwiększenia się liczby osób bez zatrudnienia wśród badanych samorządowców z Podkarpacia była zdecydowanie wyższa aniżeli na Pomorzu Zachodnim.

Zdecydowanie inaczej bowiem przedstawiał się rozkład odpowiedzi negujących wzrost bezrobocia w wynikach badania z 2025 r. wśród respondentów z miast zachodniopomorskich. Tam wskazań takich (suma odpowiedzi „nie” i „raczej nie”) przybyło o 19,82 p.p. w stosunku do badań z 2024 r. Odsetek negatywnych predykcji wzrostu bezrobocia osiągnął na Pomorzu Zachodnim poziom 46,88%. Warto w tym miejscu podkreślić, że zdecydowanych odpowiedzi „nie” było aż 17,19%, co oznaczało wzrost w stosunku do 2024 r. aż o 13,66 p.p. Dalej, trzeba zwrócić uwagę na jeszcze jeden aspekt predykcji wzrostu bezrobocia w percepcji radnych badanych miast zachodniopomorskich – otóż suma odpowiedzi negatywnych w 2025 r. (46,88%) przewyższyła sumę odpowiedzi pozytywne (40,63%).

Podsumowując obawy dotyczące możliwości wzrostu bezrobocia: po pierwsze, zagrożenie to występuje na zdecydowanie wyższym poziomie w percepcji samorządowców badanych miast podkarpackich niż zachodniopomorskich, po drugie – na Pomorzu Zachodnim wyniki badania z 2025 r. wskazują na

wyraźny spadek poziomu obaw związanych ze wzrostem bezrobocia, podczas gdy na Podkarpaciu zmniejszenie się takich obaw miało charakter ewidentnie słabszy.

Predykcja zagrożenia wzrostu cen dóbr i usług

Wyniki odpowiedzi na kolejne zagrożenie – wzrost cen dóbr i usług – przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Wzrost cen dóbr i usług – Podkarpacie (PK) a Pomorze Zachodnie (ZP)

Negatywne skutki polityki klimatycznej UE		TAK	Raczej tak	Suma T + r.tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	NIE	Suma r.nie + N
2025	PK	47,50	42,50	90,00	7,50	2,50	0,00	2,50
	ZP	29,69	53,13	82,82	9,38	4,69	3,13	7,82
	PK'25 – ZP'25	17,81	-10,63	7,18	-1,88	-2,19	-3,13	-5,32
2024	PK	50,00	39,66	89,66	5,17	5,17	0,00	5,17
	ZP	48,24	37,65	85,89	9,41	4,71	0,00	4,71
	PK'24 – ZP'24	1,76	2,01	3,77	-4,24	0,46	0,00	0,46
Zmiana 2025 do 2024								
PK: '25 – '24		-2,50	2,84	0,34	2,33	-2,67	0,00	-2,67
ZP: '25 – '24		-18,55	15,48	-3,07	-0,03	-0,02	3,13	3,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ilościowych w 2024 i 2025 roku w ramach projektu *Politycy lokalni a patriotyzm i percepcja zagrożeń. Porównanie miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego*, nr NdS-II/SP/0355/2023/01.

W przypadku zagrożenia wzrostem cen dóbr i usług występowały wyraźne mniejsze różnice w percepcji między samorządowcami z Podkarpacia i Pomorza Zachodniego – 3,77 p.p. w 2024 r. i 7,18 p.p. w 2025 r. Należy jednak podkreślić, że wypowiedzi pozytywne (suma odpowiedzi „tak” i „raczej tak”) dotyczące możliwości wzrostu cen dóbr i usług osiągały wysoki odsetek na Podkarpaciu (w 2024 r. – 89,66%, w 2025 r. – 90%), a tylko niewiele niższy na Pomorzu Zachodnim (w 2024 r. – 85,89%, w 2025 r. – 82,82%). Tak więc samorządowcy z miast podkarpackich w drugim badaniu (2025) potwierdzali możliwość wystąpienia wspomnianego zagrożenia prawie na identycznym poziomie jak w 2024 r. (+0,34 p.p.). W przypadku badanych samorządowców

z miast zachodniopomorskich w drugim badaniu odsetek pozytywnych wskazań zmalał o 3,07 p.p.

Z kolei w przypadku negacji możliwości wystąpienia zagrożenia wzrostu cen, to odsetek takich odpowiedzi (suma odpowiedzi „nie” i „raczej nie”) osiągał relatywnie niski poziom w dwóch badanych regionach: na Podkarpaciu w 2024 r. – 5,17%, w 2025 r. – 2,5%, a na Pomorzu Zachodnim w 2024 r. – 4,71%, w 2025 r. – 7,82%.

Podsumowując – wzrost cen dóbr i usług jest traktowany jako zagrożenie o potencjalnie wysokim poziomie obaw w obydwu województwach, nieco niższym na Pomorzu Zachodnim, w którym powtórne badanie w 2025 r. wykazało dodatkowo nieznaczny spadek tego typu obaw. Na Podkarpaciu w drugim badaniu odnotowano *de facto* wyższy poziom lęków związanych ze wzrostem cen i dóbr i usług.

Predykcja zagrożenia zubożenia mieszkańców

Ostatnim z analizowanych potencjalnych zagrożeń w przyszłości w kategorii obaw o charakterze ekonomicznym było zubożenie mieszkańców spowodowane sytuacją geopolityczną na świecie – wyniki zawarto w tabeli 4.

Tabela 4. Zubożenie mieszkańców spowodowane sytuacją geopolityczną na świecie – Podkarpacie (PK) a Pomorze Zachodnie (ZP)

Negatywne skutki polityki klimatycznej UE		TAK	Raczej tak	Suma T + r.tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	NIE	Suma r.nie + N
2025	PK	22,50	35,00	57,50	27,50	15,00	0,00	15,00
	ZP	18,75	40,63	59,38	23,44	12,50	4,69	17,19
	PK'25 – ZP'25	3,75	-5,63	-1,88	4,06	2,50	-4,69	-2,19
2024	PK	29,31	39,66	68,97	17,24	12,07	1,72	13,79
	ZP	27,06	30,59	57,65	24,71	16,47	1,18	17,65
	PK'24 – ZP'24	2,25	9,07	11,32	-7,47	-4,40	0,54	-3,86
Zmiana 2025 do 2024								
PK: '25 – '24		-6,81	-4,66	-11,47	10,26	2,93	-1,72	1,21
ZP: '25 – '24		-8,31	10,04	1,73	-1,27	-3,97	3,51	-0,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ilościowych w 2024 i 2025 roku w ramach projektu *Politycy lokalni a patriotyzm i percepcja zagrożeń. Porównanie miast Podkarpacia oraz Pomorza Zachodniego*, nr NdS-II/SP/0355/2023/01.

Udział odpowiedzi wskazujących na zubożenie mieszkańców jako przyszłe zagrożenie (suma „tak” i „raczej tak”) oscylował na poziomie od 57,5% (Podkarpacie, badanie 2025) do 68,97% (Podkarpacie, badanie 2024). Warto zatem zwrócić uwagę, że w odczuciu radnych miast Podkarpacia to zagrożenie straciło na znaczeniu w 2025 r. w stosunku do 2024 r. (mniejszy odsetek odpowiedzi twierdzących o 11,47 p.p.).

Z kolei – to pewien paradoks, bo na Pomorzu Zachodnim wskaźniki ekonomiczne przyjmują wyższe wartości – właśnie u badanych z miast zachodniopomorskich odnotowano wzrost obaw związanych z potencjalnym zubożeniem mieszkańców. W trzech powyżej analizowanych zagrożeniach (skutki polityki klimatycznej UE, bezrobocie, wzrost cen) to właśnie na Pomorzu Zachodnim badanie z 2025 r. każdorazowo wykazywało spadek poziomu obaw. Tymczasem w przypadku zagrożenia zubożenia mieszkańców z powodu sytuacji geopolitycznej na świecie samorządowcy badanych miast zachodniopomorskich w 2024 r. potwierdzali możliwość pojawienia się takiego niebezpieczeństwa na wyższym poziomie (59,38%) niż rok wcześniej (57,65%). Co prawda, zmiana o 1,73 p.p. nie jest znacząca, ale w kontekście odwrotnych tendencji (spadek obaw po roku) dotyczących percepcji trzech innych analizowanych zagrożeń warto odnotować zaobserwowanie tej odmienności.

Analizując z kolei poziom negacji względem predykcji zubożenia mieszkańców (suma odpowiedzi „nie” i „raczej nie”) również można dostrzec pewną specyfikę percepcji badanych z obydwu województw. Respondenci miast Podkarpacia w 2025 r. nieznacznie, ale częściej zaprzeczali możliwości wystąpienia takiego zagrożenia (2025 r. – 15%, 2024 r. – 13,79%). Wśród samorządowców miast Pomorza Zachodniego poziom negacji delikatnie zmniejszył się: z 17,65% w 2024 r. do 17,19% w 2025 r. Dodatkowo należy również podkreślić, że na Podkarpaciu w 2025 r. istotnie (o 10,26 p.p.) przyrosła wartość opinii niezdecydowanych (odpowiedź „ani tak, ani nie”), podczas gdy na Pomorzu Zachodnim odnotowano zmniejszenie się poziomu odpowiedzi neutralnych (o 1,73 p.p.).

Podsumowując – zubożenie mieszkańców spowodowane sytuacją geopolityczną na świecie to zagrożenie, na które w 2024 r. częściej wskazywali samorządowcy z miast podkarpackich. Z kolei wyniki drugiej tury badań w 2025 r. dowiodły, że na Podkarpaciu obawy dotyczące zubożenia mieszkańców uległy istotnemu zmniejszeniu, a na Pomorzu Zachodnim – minimalnie wzrosły, a odsetek odpowiedzi pozytywnych był większy niż w miastach podkarpackich.

Konkluzje z badania

Podstawą artykułu było znalezienie odpowiedzi na pytanie o to, czy występują różnice w percepcji przyszłych (perspektywa 5 lat) zagrożeń na poziomie miast w opiniach samorządowców z wybranych miast Podkarpacia i Pomorza Zachodniego. Badanie zostało przeprowadzone w dwóch turach odpowiednio w 2024 i 2025 roku w sumie w 21 miastach obu regionów.

Na podstawie zestawionych wyżej wyników dotyczących grupy zagrożeń o charakterze ekonomicznym można stwierdzić, że we wszystkich czterech przypadkach, w trakcie dwóch następujących rok po roku badań, odpowiedzi „tak” (czyli mocne potwierdzenie pojawienia się zagrożeń) były częściej wskazywane przez radnych z Podkarpacia. Natomiast odpowiedzi „nie” (wyrażna negacja pojawienia się zagrożeń) – częściej wskazywano przez polityków lokalnych z Pomorza Zachodniego. Można zatem skonstatować, że to właśnie na Podkarpaciu wystąpiły większe obawy związane z zagrożeniami ekonomicznymi dla miast w przyszłości (wyjątek wystąpił jedynie w badaniu z 2024 r. w pytaniu o możliwość zubożenia mieszkańców – odpowiedzi „nie” na Podkarpaciu (1,72%) pojawiły się nieznacznie częściej niż na Pomorzu Zachodnim (1,18%)).

W nieco mniejszym stopniu, choć nadal podobnie, wyglądała tendencja w odniesieniu do częstotliwości zaznaczania odpowiedzi „Raczej tak” (opinia o możliwości wystąpienia zagrożeń): w 2024 r. dla czterech wskazanych zagrożeń odsetek takich odpowiedzi był wyższy na Podkarpaciu. Z kolei w 2025 r. radni Pomorza Zachodniego częściej wyrażali opinie o możliwości pojawienia się trzech zagrożeń ekonomicznych (odpowiedzi „raczej tak”): negatywnych skutków polityki klimatycznej UE, wzrostu cen dóbr i usług oraz zubożenia mieszkańców.

W 2024 r. odpowiedzi „Raczej nie” (przewidywanie braku zagrożenia) w trzech przypadkach częściej wybierali politycy lokalni na Pomorzu Zachodnim (największa dysproporcja dotyczyła wzrostu bezrobocia). W jednym przypadku (wzrost cen) nieznacznie częściej negowali możliwość wystąpienia tego zagrożenia samorządowcy z Podkarpacia. Natomiast w 2025 r. odpowiedzi „raczej nie” częściej wskazywano na Pomorzu Zachodnim w odniesieniu do wzrostu cen oraz wzrostu bezrobocia.

Osoby niezdecydowane (wskazanie odpowiedzi „ani tak, ani nie”) częściej występowały w 2024 r. na Pomorzu Zachodnim. Rok później niezdecydowani dominowali w tym regionie względem dwóch zagrożeń (wzrost cen oraz skutki polityki klimatycznej UE). Należy jednak dodać, że generalnie odsetek niezdecydowanych na Podkarpaciu w 2025 r. zwiększał się w stosunku do 2024 r., a na Pomorzu Zachodnim – zmniejszał się.

Hipoteza badawcza – zagrożenia mogące wystąpić w mieście w przyszłości (perspektywa do 5 lat) są odmiennie postrzegane przez samorządowców: na Podkarpaciu wystąpiły większe obawy dotyczące zagrożeń o charakterze ekonomicznym – została potwierdzona.

Jednym z tropów interpretacji wyników badania – predykcja zagrożeń ekonomicznych u samorządowców z Podkarpacia osiągała wyższy poziom – może być odniesienie do sytuacji ekonomicznej obydwu województw. Przykładowo tuż przed pierwszą turą badań z 2024 r. średni odsetek bezrobocia w 10 badanych miastach podkarpackich wynosił 5%, a w 11 miastach zachodniopomorskich – 3,4%. Z kolei średnie dochody ogółem na 1 mieszkańca badanych miast Podkarpacia wynosiły – 7698,40 zł. Odpowiednio, wartość tego wskaźnika w przypadku analizowanych miast Pomorza Zachodniego wynosiła 7570,29¹⁶. Zatem, paradoksalnie w badanych miastach podkarpackich notowano wyższe dochody aniżeli w miastach zachodniopomorskich¹⁷. Ale w wynikach badań tę rozbieżność uchwyciono – jak wyżej wspomniano, odsetek odpowiedzi „nie” na pytanie o możliwość zubożenia społeczeństwa był wyższy na Podkarpaciu niż na Pomorzu Zachodnim.

Drugim tropem interpretacyjnym percepcji pewnych zagrożeń (choć nie wszystkich) mogą być odmiennie preferencje polityczne notowane w obydwu województwach. Generalnie na Podkarpaciu wyższym poparciem cieszą się ugrupowania o charakterze konserwatywnym, a na Pomorzu Zachodnim partie polityczne odnoszące się bardziej do aksjologii liberalno-lewicowej. Przykładowo, w województwie podkarpackim w wyborach do Sejmu RP w 2023 r. na Koalicję Obywatelską głosowało 16,77% wyborców, a na Prawo i Sprawiedliwość – 53,15%. Na Pomorzu Zachodnim, odpowiednio – KO otrzymała 39,6% głosów, a PiS – 29,73%¹⁸. Z natury rzeczy mieszkańcy obydwu regionów mogą identyfikować się w większym stopniu z hasłami programowymi dominujących tam ugrupowań parlamentarnych, a więc postrzeganie zagrożeń np. związanych z Unią Europejską może być tego konsekwencją.

Badania nad predykcją zagrożeń na podstawie percepcji polityków lokalnych należy niewątpliwie kontynuować lub przynajmniej co jakiś czas powtarzać. Systematyczna analiza zagrożeń w percepcji samorządowców może

¹⁶ Zob. dane zebrane w tabeli 2.1 (Podkarpacie – wybrane dane) i tabela 2.2 (Pomorze Zachodnie – wybrane dane), [w:] M. Drzonek, M. Brzostek, P. Chrobak, B. Mazurkiewicz, H. Pachciarek, M. Szarek, *Patriotyzm i zagrożenia w percepcji samorządowców. Wnioski z badań część 1*, WNUS, Szczecin 2025, s. 32, 33–34.

¹⁷ Chociaż dochody w skali województwa są wyższe o nieco ponad 600 zł na Pomorzu Zachodnim niż na Podkarpaciu – zob. tamże.

¹⁸ Tamże, s. 39–70.

bowiem pozwolić na podejmowanie adekwatnych, proaktywnych działań zaradczych niwelujących ich potencjalne negatywne skutki.

Bibliografia

- Bogacka E., *Problematyka badawcza z zakresu poczucia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni miasta*, «Folia Geographica Socio Oeconomica» 2017, nr 27.
- Czaputowicz J., *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Współczesne koncepcje*, PWN, Warszawa 2012.
- Drzonek M., Brzostek M., Chrobak P., Mazurkiewicz B., Pachciarek H., Szarek M., *Patriotyzm i zagrożenia w percepcji samorządowców. Wnioski z badań część 1*, WNUS, Szczecin 2025.
- Gierszewski J., *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys problemu*, Difin, Warszawa 2013.
- Goździewski L., *Bezpieczeństwo – definicje i jego istota*, «Journal of Modern Science» 2024, vol. 58, nr 4.
- Ignasiak A., Drzonek M., *Postrzeganie bezpieczeństwa przez samorządowców – wnioski z badań*, «Środkowoeuropejskie Studia Polityczne» 2019, nr 3.
- Karwińska A., Kudłacz M., *Obszary ryzyka we współczesnych miastach w Polsce*, «Studia Miejskie» 2017, nr 25.
- Kotarski H., *Miasto bezpieczne, miasto otwarte – analiza poziomu bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego wybranych miast*, «Polityka i Społeczeństwo» 2022, vol. 20, nr 3.
- Moch N., *Bezpieczeństwo miasta wobec współczesnych wyzwań*, Difin, Warszawa 2025.
- Nowak E., Nowak M., *Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej*, Difin, Warszawa 2023.
- Szczepański A., *Pojęcie bezpieczeństwa i jego typologia – próba systematyzacji*, «Zeszyty Naukowe Collegium Witelona» 2023, nr 48(3).
- Szołtysek J., Trzpiot G., *Zagrożona przyszłość miast – aspekty środowiskowe i demograficzne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2023.
- Wirchniańska M., *Reorientacja polityk miejskich w procesie budowania odpornych miast*, «Studia z Polityki Publicznej» 2025, vol. 12, nr 2.